

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispytatio CVII. De divisione peccati in actuale & habituale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

ralem, licet non completam, cum habeant peccatum. Erunt etiam impeccabiles, incorruptibiles, impassibiles &c. ut bene ostendit Tannerus citatus num. 103.

IX.
Ex diversis capitulis oritur maiorem aut minorem esse poenam damni.

Dices: poena damni est maior quam poena sensus in adultis; nonnulli enim ex Sanctis Patribus affirmant poenam damni esse longe acerbissimam, si ergo parvuli puniri possint poena maiore, possunt minore. Respondetur primo, poenam damni seu privationem visionis beatificae & donorum supernaturalium esse eo maiorem vel minorem formaliter, seu in ratione poenae, quod fuit illorum acquiritio magis vel minus in illius potestate, qui illa amisit, & etiam quod magis ea culpa sua perdidit: cum ergo nunquam fuerit in potestate proximam parvulorum acquirere gratiam, vel visionem beatificam, esto concederemus in adultis poenam damni esse maiorem poena sensus, de quo statim, adhuc

non sequitur eam esse adeo gravem in parvulis. Deinde consequentia nulla est; privatio enim gratiarum peculiarium habere potest cum peccato alterius connexionem, non tamen eam habet poena sensus: sic in humanis ob peccatum parentis filium saepe videmus bonis paternis exui, qui tamen non propterea flagellari posset, aut alio supplicio affici.

Privatio gratiarum peculiarium habet cum alieno peccato connexionem.

Secundo responderi potest, poenam damni solitarie sumptam, & non prout includit tristitiam inde resultantem (quo sensu dicunt Patres illam esse gravissimam) licet sit maxima poena secundum quid, cum sit carentia summi boni, simpliciter tamen respectu patientis, poenam ignis & vermem conscientiae esse graviolem, ut aperte docet Sanctus Thomas quaest. 5. de malo art. 1. ad 3. & alii.

X.
Si poena damni solitaria sumatur, videtur superari posse a poena sensus.

DISPUTATIO CVII.

De divisione peccati in actuale & habituale.

I.
Certissimum est dari peccatum actuale.

HAEC ultima restat ex iis quas supra posuimus peccati divisionibus, in actuale scilicet & habituale. Actuale peccatum quid sit, notius est, quam ut a quoquam in dubium vocetur; tunc enim contingit, quando quis actu Deum offendit, & aliquam ejus Legem transgreditur, vel actum prohibitum exercendo, quod peccatum commissionis dicitur, vel actionem aliquam preceptam omittendo, quod vocatur peccatum omissionis: De quibus fuse dictum est supra.

II.
Non minus certum est dari peccatum habituale, per quod facta.

Certum etiam est, dari peccatum habituale, per quod transacto peccato actuali, homines denominantur peccatores, donec peccati illius remissionem obtineant: Sic Luca cap. 7. vers. 37. dicitur: Mulier quae erat in civitate peccatrix; Sic Christus dicitur manducasse cum peccatoribus, vocare peccatores, pro peccatoribus mortuus, &c. Hinc etiam macula aliqua, transacto actuali peccato, in hominibus manere dicitur, ratione cujus immundi & sordidi appellantur: e contra vero justificatio in pii mundatio dicitur, & ablutio. Hujus itaque peccati, & maculae naturam ac notionem hic inquiremus.

SECTIO PRIMA.

Referuntur variae sententiae circa constitutionem peccati habitualis.

I.
Prima sententia ait peccatum habituale esse habitum vitiosum.

PRIMA sententia est Ariminensis, qui peccatum habituale, vult esse habitum vitiosum, cum nihil aliud sit ab actuali peccato in anima relictum. Sed contra: habitus namque vitiosus, etiam in iustis permanent remisso peccato. Contra secundò: omisio enim pura nil physicum in anima producit, cum tamen post peccatum purae omissionis maneat in anima peccatum habituale, non minus quam post peccatum commissionis. Per quae etiam impugnata manet opinio Magistri in 4. dist. 33. peccatum habituale constituentis in qualitate quadam a peccato actuali relictam.

Secunda sententia tribuitur Scoto, peccatum scilicet habituale nihil esse homini intrinsecum, sed solam ordinationem Dei extrinsecam, qua illum, qui peccatum actuale admisit, destinat ad poenam: qua de causa haec sententia peccatum habituale appellat relationem rationis. Ab hac opinione acutissimum Scotum liberat Hugo Cavellus, & merito; ab omnibus enim rejicitur, primo quia non malum sed bonum est ordinari ad poenam, unde a Deo directe & per se fit, qui tamen nullo actu suo hominem constituere potest peccatorem. Deinde daemones jam in inferno peccant, qui nihilominus propterea ad novam poenam non destinantur. Praeterea si Deus hominem, qui peccavit, punire nollet, sicque non destinaret eum ad poenam, dicerent tamen communiter omnes, manere posse peccatum, sicut e contra remittere posset habituale peccatum, non remisit a poena. Tandem destinatio ad poenam, est effectus peccati, & homini plane extrinsecus.

II.
Secunda sententia est, peccatum habituale esse ordinationem ad poenam.

Deus nullo actu suo hominem constituere potest peccatorem.

Tertia

III. Tertia sententia non multum discrepare videtur à precedente, peccatum enim habituale idem esse dicit ac hominem aliquando peccasse. Ne tamen hujus sententiæ auctores concedant peccatum habituale manere etiam in justificatis, cum in iis maneat peccasse, addunt includi necessarium debere ordinationem illam Dei, numero precedente declaratam. Ita Gabriel in 4. dist. 14. q. 1. & Okam q. 8. & 9. Hæc sententia, ut dixi, parum differt à precedente, & iisdem fere, quæ contra illam adducta sunt argumentis, refellitur: nec est scdæta vel maculata formaliter anima, quòd à Deo ordinetur ad poenam, sed est tantum maculata præsuppositivè.

IV. Quarta sententia est, peccatum habituale, seu maculam, esse dignitatem intrinsecam ad poenam, ex actu præterito resultantem: pro qua sententiâ varios citat Salas. Hic dicendi modus, nisi aliud addatur, non explicat qua ratione transacta actuali peccato maneat culpa, seu macula, quare hæc opinio, licet vera, nihil tamen declarat.

SECTIO SECUNDA.

Statuitur & declaratur conceptus essentialis peccati habitualis.

I. **H**is ergo sententiis, ut minus ad rem hanc explicandam efficacibus, relictiis: Communis & vera opinio est, peccatum habituale ut sic, seu ut abstrahit à statu naturæ elevatæ ad finem supernaturalem, esse actum ipsum malum præteritum moraliter adhuc manentem: unde præter privationem gratiæ, de qua postea, datur jam in animâ alia macula, quæ per se completam peccati habitualis rationem continet: ita auctores communiter, quos latè refert Salas 1. 2. d. 14. sect. 3. num. 31. & sequitur Tannerus hic, d. 4. q. 6. dub. primò & Amicus hic, Disp. 24. num. 16.

II. Ratio est primò: quia in purâ naturâ, ubi homines non essent elevati ad finem supernaturalem, possent peccare mortaliter, & in ipsis transactò actu manere peccatum habituale, & tamen tunc non consisteret hoc peccatum in privatione gratiæ: cum enim tunc nulla esset obligatio habendi gratiam, consequenter illius carentia non esset carentia formæ inesse debite, ergo nec peccatum, ergo peccatum habituale jam consistit in actu præterito moraliter manente, quidquid sit an præterea includat privationem gratiæ, qua de re mox aliquid dicemus.

III. Vasquez d. 139. vult peccatum habituale, etiam in statu puræ naturæ, consistere in privatione gratiæ; eo ipso enim, inquit, quòd quis peccaret, fieret debitor gratiæ, utpote quâ indigeret ad reconciliationem cum Deo, & peccati remissionem. Sed contra primò: possent enim peccatum tunc remitti per condonationem extrinsecam. Contra secundò: aliud est indigere gratia, aliud habere debitum illius, ut constat in damnatis, nunquam enim quis habet debitum gratiæ, ita ut illius carentia censetur peccatum, nisi Deus sub certis conditionibus statuerit eam illi concedere, nisi per ipsum steterit, vel per alium, à quo in eum erat derivanda; nec enim habere potest obligationem illius, quod non omnino est in ejus potestate.

IV. Probatur secundò, communi & ab omnibus usurpato argumento de peccato veniali, quod postquam transactum est, maculam in anima relinquit, à qua per Sacramentum poenitentiae lavamur &

mundamur, sed hæc non consistit in privatione gratiæ, cum peccatum veniale nullam tollat gratiam, ergo etiam ex eo quòd quis peccaverit mortaliter, manebit in eo macula independentè à privatione gratiæ. Nec satisfacit quòd respondent aliqui, peccatum veniale habituale consistere in privatione majoris cujusdam gratiæ, stare enim potest hoc peccatum cum gratiâ, etiam intensissimâ. Nec consistit in privatione fervoris actualis, sæpè enim peccatur venialiter, quando non est obligatio habendi ejusmodi actualem fervorem tam intensum.

Probatur tertio, communi etiam argumento: ipso facto enim quod quis alium offenderit, & injuria non sit condonata, censetur adhuc habitualiter manens injuriosus, sicque si Deum offenderit manet peccator, dignus adhuc odio, & punitione, & hoc sensu dicitur peccatum seu injuria respectu tum Dei tum hominum manere moraliter, id est quoad effectus hosce morales jam dictos, perinde ipsi est, ac si jam actu & physicè peccatum illud committeret. Unde id quod movet personam offensam ad odium & vindictam est actus ipse præteritus, ratione cujus posito quòd condonatus non sit, offensus displicet sibi semper in personâ offendente.

Cum ergo ipso facto quòd concipiatur quis peccasse, & peccatum illud deletum adhuc, seu condonatum non esse, omnibus aliis præcis, intelligatur quis manens moraliter peccator, intelligitur formaliter ratio peccati habitualis, ergo in hoc sita est ejus essentia, sicut essentia ignis in materiâ & formâ ignis inter se unitis, quia his solis conceptis concipitur ignis. Eo ipso igitur quòd quis admittit peccatum, & necdum sit deletum, dicitur lumen naturæ esse ipsum adhuc odio & poenâ dignum, & consequenter esse habitualiter etiamnum peccatorem: sicut de voto & aliis hujusmodi præteritis dici solet, quæ ubi semel posita sunt, & nunquam postea sufficienter retractata, etiamnum obligant, licet Physicus ille actus dudum transferit. Hoc nimirum in omnibus est, moraliter seu in ordine ad effectus morales manere.

SECTIO TERTIA.

Objectiones contra essentiam peccati habitualis hoc modo declaratam.

OBJICIES primò: hinc sequi existere aliquem in peccato habituali, nihil aliud esse quàm denominationem extrinsecam. Respondetur physicè loquendo ita esse; provenit nihilominus hæc denominatio à formâ, quæ aliquando erat intrinseca, in quo differt ab aliis denominationibus purè extrinsecis. Moraliter ergo loquendo est denominatio intrinseca, perinde enim est huic homini, qui aliquando peccavit, in ordine ad effectus morales supra positos, ac si modò physicè & intrinsecè peccaret. Unde ut nunc sit peccator, & odibilis, sufficit quòd aliquando peccaverit, & peccatum illud necdum sit condonatum. Neque eum odit aut punit Deus ob aliquid, quod in illo jam videt, sed quòd aliquando vidit, seu videt fuisse, & moraliter adhuc permanere intrinsecè.

Objicies secundò: hinc sequi non actum tantum præteritum, sed etiam non condonationem spectare ad intrinsecum conceptum peccati habitualis,

solus actus præteritus, moraliter manens, ergo, peccatum habituale mortale.

Eo ipso quòd quis alium offendit, & injuria non sit remissa, censetur etiamnum injuriosus.

VI. Viterius declaratur quo pacto eo ipso quòd peccatum non sit condonatum, maneat quis peccator.

Quid sit actus aliquem manere moraliter.

I. Quamvis actus præteritus, jam non existat, manet tamen moraliter intrinsecè.

II. Obj. Sequi non condonationem Dei esse partem peccati habitualis.

habitualis, spectat enim ad intrinsecum conceptum peccati moraliter manentis; sed non condonatio non potest spectare ad essentiam peccati habitualis, est enim quid in se bonum, ergo constituere nequit peccatum.

III.
Certum est ad peccatum habituale essentialiter requiri non condonationem Dei.

Magna hic inter recentiores lis est, quæ tamen ut existimo recidit in questionem de nomine, utrum scilicet non condonatio sit pars peccati habitualis, an tantummodo connotatum, cum tamen eam omnes adeo essentialiter ad peccatum habituale constituendum requiri asserant, ut sine eâ consistere nullo modo possit. Dico itaque in obliquo saltem spectare non condonationem ad essentiam peccati habitualis, sive eam vocare velis connotatum, sive partem in obliquo & minus principalem; certum quippe videtur ita spectare ad moralem ejus permanentiam, ut illâ ablatâ non maneat peccatum habituale.

IV.
Obj. Deus non odit, non condonationem; ergo non est pars peccati.

Dices: odit Deus peccatum habituale, ergo non consistit vel partialiter in negatione illâ condonationis, implicat siquidem odisse totum, & non odisse partes: negationem verò condonationis, non odit Deus, imò illam vult, cum absolute statuerit, multa peccata, eorum saltem qui sunt in inferno, nunquam condonare.

V.
Idem omnino sunt condonatum, & pars in obliquo.

Hæc obiectio non minus ab iis solvi debet qui non condonationem esse dicunt connotatum latè sumptum, cum idem in re, ut dixi, sit hujusmodi connotatum, & pars minus principalis, seu in obliquo. Dico itaque aliquid competere interdum posse toti, quod nulli parti per se & sigillatim sumptæ competit: inprimis enim denominatio totius, nulli sigillatim parti convenit, sicut nec denominatio infiniti. Idem in variis aliis rebus cernitur: sic enim duo colores vel soni, quorum uterque per se placet, nihilominus juncti unum tertium faciunt, quod displicet: sic etiam lutum displicet, cum tamen nec terra displiceat, nec aqua.

VI.
Idem est de advertentiâ in peccato actuali, ac de non condonatione in habitu.

Secundò ostendo hanc difficultatem ab omnibus esse solvendam, nec in peccato solum habituali reperiri, sed in actuali; idem enim actus voluntatis, qui sine sufficiente advertentiâ elicitur, non est peccatum, positâ advertentiâ est peccatum, jamque actum illum odit Deus, cum antea non odisset, & tamen advertentia non est peccatum, nec displicet Deo, imò fortè infundere potest Deus advertentiam supernaturalem: nihilominus tam essentialiter requiritur advertentia ad peccatum actuale, quam non condonatio ad habituale, imò major in peccato actuali est difficultas, neutra enim pars secundum se est mala, cum tamen peccatum præteritum essentialiter sit malum. Vel ergo dicendum totum displicere, & esse malum, cum tamen hoc neutri parti competat; vel asserendum advertentiam hic, non condonationem ibi, non esse partes propriè loquendo, sed conditiones quasdam essentielles, quibus positis, actus ille voluntatis jam displiceat qui antea non displicebat, & actus præteritus pro præsentis censeatur dignus odio, qui tamen in sensu diviso non condonationis, & hujus conditionis non censeatur illo dignus. Dico ergo videtur posse solum rectum in utroque casu, positis tamen obliquis, seu talibus conditionibus essentialibus esse odio dignum.

Rectum, seu actus præteritus displicet, & est peccatum in obliquo talibus conditionibus.

SECTIO QUARTA.

An peccatum consistat etiam in privatione gratiæ.

QUÆRES: utrum privatio gratiæ sit etiam peccatum. Dico pro hoc statu esse. Ratio est quia si privatio gratiæ in pueris, quæ tamen solum oritur ex voluntate alienâ sit peccatum, multò magis habebit rationem peccati in adultis, saltem per se loquendo; utpote in quibus contrahitur per voluntatem propriam. Dixi per se loquendo; si enim puer aliquis in infantiâ baptizatus transferretur ad vivendum inter barbaros, cum invincibili gratiæ, & legis supernaturalis ignorantia, esto peccando mortaliter amitteret gratiam baptismalem, illius tamen privatio in eo non esset peccatum, quia nullo modo illi voluntaria.

Dices primò cum Patre Arriaga hic, Disp. 49. sect. 3. num. 11. qui est in contrariâ sententiâ: peccatum veniale, sive primò existens, sive permanens habitualiter, displicet Deo, & maculat animam, nil tamen aliud includit, præter actum, vel primò existentem, vel moraliter adhuc permanentem, ergo nec quidquam aliud includit peccatum mortale, sed adæquatè situm est in actu malo, vel primò posito, si sit peccatum actuale, vel etiamnum moraliter permanente, si sit habituale.

Hoc argumentum contra eos vim habet, qui peccatum in privatio partialiter ita constituunt, ut ad illius essentiam privationem aliquam omnino necessariam esse asserunt: eos verò, qui cum probabiliori, quam supra Disp. 100. secuti sumus, sententiâ ad peccati malitiam nihil privativum requiri asserunt, planè non urget. Dico itaque nec de venialis nec de mortalis peccati conceptu, universim loquendo esse privationem gratiæ, cum utrumque peccatum committi possit in purâ naturâ, seu non elevatâ ad statum supernaturalem, ubi nullam habuisset relationem ad gratiam, ut supra Sect. 2. ostendi contra Patrem Vasquez. In hoc tamen statu elevationis ad finem supernaturalem habet uniusquique obligationem non destruendi gratiam, & hoc nomine gravius jam peccat, quam peccaret in statu puræ naturæ: Unde sicut graviter peccavit gratiam destruendo, & hoc peccatum adhuc non est sublatum, sicut privatio gratiæ ingreditur constitutionem peccati actualis, ita & habitualis. Veniale autem peccatum cum nullam habeat cum gratiâ repugnantiam, privationem gratiæ in suo conceptu non involvit.

Dices secundò cum eodem, num. 13. ponamus Deum simul cum peccato mortali infundere in eadem animâ gratiam habitualem; hanc inquam infundat uno quadrante vel horâ postquam homo ille commississet peccatum mortale, hic homo non minus erit dignus odio post infusionem gratiæ, quam antè, seu primo instanti quo peccatum illud admisit, imò idem est peccatum quod fuit antequam gratia animæ erat infusa; ergo privatio gratiæ ne quidem partialiter constituit peccatum, sed est tantum effectus: ob peccatum namque homo privatur gratiâ.

Ad hoc inprimis Respondetur, casum esse impossibilem, peccatum siquidem mortale & gratia in eadem animâ existere per nullam potentiam simul.

I.
Privatio gratiæ in statu naturæ elevatæ est peccatum.

II.
Obj. Peccatum veniale nihil includit præter actum præteritum, ergo nec peccatum mortale.

III.
Ostenditur differentia inter peccatum veniale & mortale præteritum ad gratiam.

In hoc statu homo habet obligationem non destruendi gratiam.

IV.
Quid si Deum simul cum peccato mortali infunderet gratiam.

V.
Quid dicent aliqui, si Deus tunc infunderet gratiam.

simul possunt. Quod si quis per impossibile hoc admittat, dicitur fore in eo esse Deum tollendo privationem gratiæ partem etiam peccati tollere, illudque ex parte remittere, & uno impossibili posito sequi aliud.

VI. *Declaratur quo ratione privatio gratiæ habeat in se conceptum peccati.*
 Secundò dico, hoc nullo modo esse necessarium; privatio siquidem gratiæ, non est ita peccatum, quasi novam libertatem actûi superadderet; aut rationem voluntarii in eo augetet, sed cum gratia sit veltis nuptialis, & vita animæ, privatio gratiæ econtrariò est animæ mors; cum ergo sit liberè volita, constituit peccatum, ut Disp. precedente, Sect. quintâ dixi de peccato originali. Qui ergo in purâ naturâ crearetur, esset quidem mortuus negativè, seu non habens vitam, non tamen esset occisus, cum nec gratiam, seu vitam animæ unquam habuerit, nec ullam illius habendæ obligationem.

VII. *Gratiæ existens in anima, & non tribuens effectum formalem, perinde est ac nulla.*
 Ad id quod addebatur, hunc hominem æquè esse dignum odio, ac fuit ante infusionem gratiæ, transeat; habet enim gratiam materialiter tantum, non formaliter, seu ut tribuentem effectum formalem, qui est ut reddat hominem Deo gratiam, gratia autem non tribuens effectum formalem, perinde est ac nulla; eodem enim modo est in illo homine, ac si esse in lapide. Dicit ergo potest hic homo habere & non habere gratiam; habet Physicè, entitativè, materialiter, seu in esse entis, non habet formaliter, seu in esse gratiæ, cum proprium effectum gratiæ non tribuat; huic enim effectui obstat peccatum; quod in argumento, non solum supponitur manere, sed etiam reddere hominem illum odio dignum, & Deo ingratum: implicat autem, ut simul quis sit gratus Deo & ingratus, vivus & mortuus, dignus odio & amore, & sic de cæteris effectibus formalibus à gratiâ provenientes. Obligatio itaque, quam circa gratiam habet homo, non tam est ut mere entitatem illam habeat, seu uteam non destruat, quam ut non destruat vel impediatur effectum ejus formalem, sed ut se conservet gratum & amicum Deo: hunc ergo effectum formalem cum homo ille non habeat; quid mirum si in eodem gradu jam sit dignus odio, quo antea fuit.

Cum homo ille non haberet effectum formalem gratiæ, esset adhuc odio dignus.

VIII. *Omnis macula peccati habituales non est in omnibus aequalis.*
 Dices tertio: ergo macula peccati est omnibus aequalis, cum unusquisque per quodvis peccatum privetur omni gratiâ. Distinguo consequens, macula hæc privativa est æqualis transeat, omnis macula nego, jam enim alias ostendi esse maculas à peccatis præteritis provenientes, quæ pro majore vel minore peccatorum actualium gravitate sunt inæquales; & hæc maculæ essent etiam in purâ naturâ. Secundò dici posset ipsas etiam privationes gratiæ, prout ad minus vel magis gravia peccata actualia sequuntur, esse inæquales, ut etiam affirmant multi de privatione visionis beatificæ,

Privationes gratiæ ad inæqualitatem peccatorum sequentes dici possunt inæquales.

seu pœnâ damni, quam propterea aiunt non esse adultis omnibus æqualem, quòd nimirum ad peccata inæqualia sequatur. Quo etiam modo differit cruciatus & pœna, vel pœna & punitio.

Dices quartò: non est obligatio statim pœnitendi, & gratiam amissam recuperandi; ergo privatio gratiæ non est semper peccatum, sed tantum pro instanti, quò primò amittitur, vel quo urget obligatio eam recuperandi, & omittitur illius recuperatio: imò hoc modo nunquam videtur esse peccatum habituale. Confirmatur: postquam enim quis amisit gratiam, non potest eam recuperare; ergo non habet ad hoc obligationem, maxime si Deus, quocumque conatu posito, statueret eam nunquam amplius conferre, ut contingit in damnatis; ergo saltem in iis privatio gratiæ non erit peccatum.

Ad argumentum Respondetur, non quidem esse hoc sensu præceptum semper habendi gratiam, nempe ita ut sit obligatio statim illam, postquam est deperdita recuperandi: cum tamen Deus decreverit semper ex se gratiam conservare, si homo eam non destruat, & propterea juxta Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7. *substantur venati gratiam tanquam solam candidam conservare, ut eam præstant ante tribunal Christi.* sequitur esse præceptum nunquam eam destruendi, quòd præceptum obligat semper & pro semper, sicque indirectè est obligatio semper habendi gratiam, non quidem ita ut statim teneatur quis amissam recuperare, sed semel acceptam nunquam destruere. Cum ergo homo destruendo gratiam peccaverit, & illo instanti privatio gratiæ fuerit peccatum, nec peccatum illud sit condonatum, manebit postea privatio illa in ratione peccati moraliter, sicut actus ipse præteritus, de quo tamen simile fieri posset argumentum, cum non teneatur quis statim postquam est elicitus, pœnitere.

Ad Confirmationem similiter dico, parum referre ad hoc ut privatio gratiæ sit peccatum habituale, quòd possit vel non possit eam quis recuperare; hoc enim solum probat, non habere ipsum obligationem, illam recuperandi, sicque hoc titulo novum peccatum non committere, si eam non recuperet. Si verò ex eo quòd homo recuperare gratiam nequeat, impediatur quo minus privatio gratiæ sit peccatum, illa nec in parvulis esset peccatum originale, saltem post primum instans conceptionis, nec damnati ullum jam haberent peccatum habituale, ut diximus, cum se ab eo expellere non possint. Ut ergo privatio gratiæ, sicut & actus præteritus sit peccatum, sufficit quod voluntariè sint causatæ & moraliter maneat: unde essent peccata habitualia, licet quis statim post primi peccati commissionem in somnum vel amensitiam incideret.

IX. *Obje. Cùm non sit obligatio statim pœnitendi, & gratiam recuperandi, privatio gratiæ non est semper peccatum.*

X. *Quo sensu sit præceptum semper habendi gratiam.*

Præceptum non destruendi gratiam obligat semper & pro semper.

XI. *Ut privatio gratiæ sit peccatum, parum refert quod possit vel non possit quis gratiam recuperare.*

